

Pripajanje dioničkih društava s naglaskom na prekogranična pripajanja

Stazić, Eva

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Law / Sveučilište u Zagrebu, Pravni fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:199:204227>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-16**

Repository / Repozitorij:

[Repository Faculty of Law University of Zagreb](#)

Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Katedra za trgovačko pravo i pravo društava

Pripajanje dioničkih društava s naglaskom na prekogranična pripajanja

Autor rada: Eva Stazić

Diplomski rad

Mentor: doc. dr. sc. Antun Bilić

Zagreb, rujan 2023.

Izjava o izvornosti

Ja, Eva Stazić, pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključivi autor diplomskog rada “Pripajanje dioničkih društava s naglaskom na prekogranična pripajanja” te da u radu nisu na nedozvoljeni način (bez pravilnog citiranja) korišteni dijelovi tuđih radova te da se prilikom izrade rada nisam koristila drugim izvorima do onih navedenih u radu.

Stazić (v.r.)

Eva

(potpis studenta)

SADRŽAJ

1. UVOD

2. POJAM PRIPAJANJA

3. RAZLOZI ZA PROVOĐENJE PRIPAJANJA

4. POSTUPAK PRIPAJANJA

4.1. UGOVOR O PRIPAJANJU

4.2. UP STREAM MERGERS

4.3. IZVJEŠĆE O PRIPAJANJU I REVIZIJA PRIPAJANJA

4.4. ODLUKE GLAVNIH SKUPŠTINA

4.5. POVEĆANJE TEMELJNOG KAPITALA DRUŠTAVA PREUZIMATELJA

4.6. UPIS PRIPAJANJA U SUDSKI REGISTAR

5. PREKOGRANIČNA PRIPAJANJA DIONIČKIH DRUŠTAVA

5.1 RAZLOZI ZA PROVOĐENJE PREKOGRANIČNIH PRIPAJANJA

5.2. PRAVNI OKVIR ZA UREĐENJE PREKOGRANIČNIH PRIPAJANJA U RH

5.3. POVIJESNI RAZVOJ PRAVNOG OKVIRA

5.4. NACIONALNA ORIJENTACIJE DIREKTIVE 2006/56/EZ

5.5. PRIMJERI PROBLEMA U PRIMJENI DIREKTIVE

5.6. NOVA DIREKTIVA 2017/1132

5.7. IZMJENE U NOVOJ DIREKTIVI 2017/1132

6. ZAKLJUČAK

7. POPIS LITERATURE

POPIS KORIŠTENIH KRATICA

ZTD - Zakon o trgovačkim društvima

M&A - Mergers & Acquisitions

EU - Europska unija

RH - Republika Hrvatska

Sud EU - Sud Europske Unije

1. UVOD

Pripajanje je jedna od najznačajnijih statusnih promjena u dioničkom društvu. To se može objasniti činjenicom da se provođenje pripajanja povezuje s pozitivnim gospodarskim učincima. Dioničko društvo može puno brže povećati svoj kapital provođenjem pripajanja nego što to može učiniti redovnim poslovanjem. Domaća pripajanja su od velike važnosti i proizvode brojne pozitivne učinke, poput povećanja prihoda i efikasnosti u poslovanju te smanjenja troškova.¹ No u doba globalizacije i iznimnog tehnološkog napretka, pripajanja dioničkih društava koja posluju u različitim državama postaju sve primamljivija, To je iz razloga što takva prekogranična pripajanja omogućuju društvima da iskoriste prednosti stranih zemalja kao što su razvijenost infrastrukture, dostupnost tehnologije te jeftinija radna snaga.²

Cilj ovog rada je istaknuti sve veću važnost prekograničnih pripajanja dioničkih društava i predstaviti nedostatke u pravnoj regulaciji tog područja. Taj cilj će se ostvariti prvenstveno kroz analizu Zakona o trgovačkim društvima. U prvom dijelu rada će se objasniti odredbe ZTD-a koje se odnose na domaća pripajanja. Na temelju spomenutih odredbi će se iz pravnog kuta objasniti temeljne radnje koje su potrebne za provođenje domaćeg pripajanja. No analiza odredbi ZTD-a pružit će i uvid u to kako su u Republici Hrvatskoj pravno uređena prekogranična pripajanja. To je iz razloga što su spomenutim zakonom u hrvatsko zakonodavstvo transponirane odredbe Europske Unije o prekograničnim pripajanjima. Na razini Europske Unije donesena je Direktiva 2017/1132 Europskog parlamenta i Vijeća od 14.lipnja 2017. o određenim aspektima prava društava koja regulira to pravno pitanje. Njene odredbe su 2019. godine transponirane u hrvatsko zakonodavstvo.

Zaključno, u radu će se analizirati pojedine odredbe spomenute Direktive kako bi se prikazalo da njena nacionalna orijentacija može predstavljati problem u primjeni. Te problematične odredbe će se usporediti s odredbama Direktive 2006/56/EZ koja je prethodno bila na snazi. Smisao te usporedbe je istaknuti kako pitanja problematičnosti pojedinih odredbi ostaju i dalje otvorena, iako je na snagu stupila nova direktiva.

¹ Škuflić, Lorena, Šokčević, Sandra: *Učinci preuzimanja poduzeća u hrvatskom gospodarstvu, Knowledge based sustainable economic development*, Beograd: Association of Economists and Managers of the Balkans - UdEkoM Balkan, (2016.); str.8., Tablica.1.

² Ibid.; str. 10.

2. POJAM PRIPAJANJA

Zakon o trgovačkim društvima³ propisuje nekoliko statusnih promjena dioničkih društava. Statusnom promjenom se smatra ona pravna promjena nakon koje se dioničko društvo ne može smatrati istim kakvo je bilo prije, s obzirom na svoja obilježja.⁴ Moguće je da dioničko društvo prođe kroz neku pravnu promjenu koja nema za posljedicu da društvo mijenja svoja bitna dotadašnja obilježja pa se takva promjena ne može smatrati statusnom promjenom.⁵ Zato za statusne promjene kažemo da su *numerus clausus*, jer njima možemo smatrati samo one promjene koje propisuje ZTD.⁶ Zakon određuje četiri različite statusne promjene, a pripajanje dioničkih društava jedna je od njih, propisana glavom VII. ZTD-a.

O pripajanju je riječ kada jedno ili više dioničkih društava, bez provođenja postupka likvidacije, prenesu cijelu svoju imovinu drugome društvu, a dioničari tog društva u zamjenu za prenesenu imovinu društva dobivaju dionice društva kojemu je imovina prenesena.⁷ Prema ZTD-u i pravnoj literaturi, društvo koje prenosi čitavu imovinu drugom društvu se naziva pripojeno društvo, dok se društvo kojemu se prenosi čitava imovina drugog društva naziva društvo preuzimatelj. Pripajanjem dolazi do prestanka pripojenog društva kao pravne osobe i to se društvo gospodarski i pravno nastavlja u društvu preuzimatelju.⁸ Naime, provođenjem pripajanja društvo preuzimatelj postaje sveopći pravni sljednik pripojenog društva. To znači da pripajanjem dolazi do univerzalne sukcesije kojom imovina pripojenog društva te njegova prava i obveze prelaze na društvo preuzimatelja na temelju zakona, bez da je potrebno sklopiti poseban pravni posao kojim se taj prijenos izvršava.

Kako bi došlo do provođenja pripajanja, potrebno je izvršiti sve radnje pripajanja i ispuniti sve pretpostavke koje određuje zakon. Postupak pripajanja završava upisom pripajanja u sudski registar u kojemu je upisano društvo preuzimatelj i tada nastupaju pravni učinci pripajanja.⁹

³ U nastavku: ZTD

⁴ Barbić, Jakša; *Pravo društava, Knjiga druga, Društva kapitala, Svezak 1., Dioničko društvo*. Sedmo izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Zagreb: Organizator (2020.), str: 1637.

⁵ Ibid.; str. 1636.

⁶ Ibid.

⁷ Zakon o trgovačkim društvima, NN br: 111/93, 34/99, 121/99, 52/00, 118/03, 107/07, 146/08, 137/09, 125/11, 152/11, 111/12, 68/13, 110/15, 40/19, 34/22, 114/22, 18/23; čl.512.st.1.

⁸ Barbić, Jakša; op.cit. u bilj.4., str. 1642.

⁹ Zakon o trgovačkim društvima, NN br: 111/93, 34/99, 121/99, 52/00, 118/03, 107/07, 146/08, 137/09, 125/11, 152/11, 111/12, 68/13, 110/15, 40/19, 34/22, 114/22, 18/23; čl.522.

3. RAZLOZI ZA PROVOĐENJE PRIPAJANJA

Razlozi za provođenje neke statusne promjene u dioničkom društvu često su gospodarski. Statusna promjena pripajanja u tom se slučaju provodi s ciljem stvaranja jačeg gospodarskog subjekta.

U uvjetima nestabilnog poslovnog okruženja vrlo velik broj poduzeća teži nekoj vrsti povezivanja s drugim poslovnim subjektom kako bi ostvario sinergijski učinak i doživio rast.¹⁰ U ekonomskoj literaturi za tu pojavu se koristi pojam M&A (*mergers&acquisitions*)¹¹ koji obuhvaća pojmove pripajanja, spajanja, preuzimanja i dr. pod jedan pojam.¹² U pravnoj literaturi ti su pojmovi s razlogom diferencirani, jer navedene pravne promjene rezultiraju različitim pravnim učincima. Iz tog razloga, ZTD uređuje pripajanje i spajanje kao dvije zasebne kategorije statusnih promjena,¹³ dok Zakon o preuzimanju dioničkih društava uređuje institut preuzimanja.¹⁴

Međutim, kada se u literaturi raspravlja o motivima za poduzimanje tih pravnih promjena, česta je uporaba termina M&A kao općenitog pojma. Motivi za provođenje M&A su najčešće povećanje prihoda, smanjenje troškova te povećanje efikasnosti poslovanja.¹⁵ Pozitivni rezultati koji mogu uslijediti su unos novog kapitala, nove tehnologije te organizacijskih znanja.¹⁶ Takvi rezultati dugoročno mogu donijeti ubrzani rast prihoda i profita te u konačnosti povećati vrijednost poduzeća.¹⁷ Kada govorimo o prekograničnim pripajanjima trgovačkih društava o kojima će biti više govora u nastavku ovog rada, motivi za njihovo provođenje su malo drugačiji. Cilj tih korporativnih restrukturiranja je najčešće ostvariti pristup inozemnom tržištu i boljim resursima poput naprednije tehnologije i infrastrukture.¹⁸ Promjene na unutarnjem tržištu EU kao što su uvođenja eura, globalizacija, deregulacija te rast financijskih tržišta uz povećanu likvidnost uzrokovale su povećanje broja prekograničnih pripajanja društava na području EU.¹⁹

¹⁰ Škuflić, Lorena; Šokčević, Sandra; *Učinci preuzimanja poduzeća u hrvatskom gospodarstvu, Knowledge based sustainable economic development*, Beograd: Association of Economists and Managers of the Balkans - UdEkoM Balkan, 2016., str. 2.

¹¹ U nastavku: M&A

¹² Ibid.; str.3.

¹³ Vidi više u: Zakon o trgovačkim društvima, NN br: 111/93, 34/99, 121/99, 52/00, 118/03, 107/07, 146/08, 137/09, 125/11, 152/11, 111/12, 68/13, 110/15, 40/19, 34/22, 114/22, 18/23; Glava VII. - Pripajanje i spajanje društava

¹⁴ Zakon o preuzimanju dioničkih društava, NN 109/07, 36/09, 108/12, 90/13, 99/13, 148/13

¹⁵ Škuflić, Lorena, Šokčević, Sandra: op.cit.u bilj.10, str.8.

¹⁶ Ibid.; str.13.

¹⁷ Ibid.; str.14.

¹⁸ Horak, Hana i dr.; *Neusklađenost prava pripajanja i spajanja na unutarnjem tržištu EU kao prepreka slobodi poslovnog nastana*, Zagreb, (2015.), str. 5.

¹⁹ Horak, Hana op.cit. u bilj.18, str. 4.

4. POSTUPAK PRIPAJANJA

Kako bi se uspješno proveo postupak pripajanja dioničkih društava potrebno je slijediti sve korake pripajanja koje propisuje ZTD u Pododjeljku 1. glave VII. Potrebno je da uprave dioničkih društava sklope ugovor o pripajanju te da svaka zasebno ili zajednički sastave izvješće o pripajanju. Potrebno je i da jedan ili više revizora svakog dioničkog društva koje sudjeluje u pripajanju pregledaju ugovor o pripajanju. Zahtjeva se i da taj ugovor bude odobren od glavnih skupština dioničkih društava koje sudjeluju u pripajanju, kako bi se mogao smatrati valjanim. Posljednji korak zahtjeva upis pripajanja u sudski registar kako bi mogli nastupiti pravni učinci ove statusne promjene.

4.1. UGOVOR O PRIPAJANJU

Prvi korak u postupku pripajanja je sklapanje ugovora o pripajanju. Ugovor o pripajanju sklapaju uprave, odnosno izvršni direktori društava koja sudjeluju u postupku pripajanja.²⁰ U slučaju da se radi o pripajanju u kojem sudjeluju dva ili više pripojenih dioničkih društava, ugovor će za svako pojedino društvo sklopiti njegova uprava.²¹ Kronološki je sklapanje ovog ugovora prva radnja u postupku pripajanja koju je potrebno poduzeti, iza koje slijedi donošenje odluka o ugovoru u glavnim skupštinama dioničkih društava kojima taj ugovor stječe svoju valjanost.²²

Međutim, članak 516. st.1. ZTD-a propisuje mogućnost da glavne skupštine odlučuju o sadržaju ugovora čak i prije nego je on sklopljen, pod uvjetom da postoji njegov nacrt. To znači da će uprave odnosno izvršni direktori sklopiti ugovor tek nakon što su dobili odobrenje njegovog nacrtu od glavnih skupština društava koja sudjeluju u pripajanju. Takav nacrt o kojem se odlučivalo potom se ne bi smio mijenjati.²³ Nacrt se ne bi smio mijenjati jer su u ovom slučaju glavne skupštine sudjelovale u kreiranju tog nacrtu. Stoga u sljedećem koraku pripajanja, kada glavne skupštine donose odluku o ugovoru, ne bi bilo razumno da imaju neke prigovore u pogledu njegova sadržaja i traže izmjene nacrtu jer su same sudjelovale u njegovoj izradi.

Za razliku od navedenog, ako se ne radi o ovoj iznimci iz članka 516.st.1. ZTD-a i završni ugovor o pripajanju su sklopile samo uprave odnosno izvršni direktori društva, on može biti podložan izmjenama. Glavne skupštine mogu tražiti određene izmjene završnog ugovora ako su one potrebne za davanje odobrenja tom ugovoru. U tom je slučaju zahtjevanje takvih izmjena smisleno, jer glavne skupštine prije donošenja odluke o ugovoru nisu imale nikakav utjecaj na njegov sadržaj.

²⁰ Zakon o trgovačkim društvima, NN br: 111/93, 34/99, 121/99, 52/00, 118/03, 107/07, 146/08, 137/09, 125/11, 152/11, 111/12, 68/13, 110/15, 40/19, 34/22, 114/22, 18/23; čl.513.st.1.

²¹ Barbić, Jakša op.cit. u bilj.4, str. 1642.

²² Zakon o trgovačkim društvima, NN br: 111/93, 34/99, 121/99, 52/00, 118/03, 107/07, 146/08, 137/09, 125/11, 152/11, 111/12, 68/13, 110/15, 40/19, 34/22, 114/22, 18/23; čl.516.st.1.

²³ Barbić, Jakša; op.cit. u bilj.4, str. 1643.

U pogledu zahtjeva za formalnu valjanost ugovora, on se mora sklopiti u obliku javnobilježničke isprave.²⁴ Zakon propisuje koji se podaci smatraju obveznim sadržajem ugovora o pripajanju kroz nekoliko točaka u članku 513.st.2. Prvenstveno je potrebno da uprave u ugovor unesu podatke o tvrtki i sjedištu društava koja sudjeluju u pripajanju te sporazum o prijenosu imovine pripojenog društva u zamjenu za dionice društva preuzimatelja.

U dijelu ugovora koji se odnosi na prijenos imovine, ta se imovina može popisati zajedno s obvezama koje se prenose na društvo preuzimatelja, ali to nije potrebno činiti jer pripajanje kao posljedica ima sveopće pravno sljedništvo.²⁵ U slučaju da društva dogovore kako ne žele da neke stvari iz imovine pripojenog društva budu prenesene na društvo preuzimatelja, takve se stvari moraju izdvojiti iz imovine pripojenog društva prije upisa pripajanja u sudski registar.²⁶ Nadalje, u ugovoru je potrebno precizirati koji je omjer zamjene dionica i predvidjeti visinu doplate u novcu, u slučaju da je to potrebno.²⁷ Pitanje omjera dionica u praksi se pokazalo najspornijim pitanjem, no omjer je vrlo važno odrediti. Da bi uopće bilo moguće provesti pripajanje, mora se ugovoriti koliko će koji od dioničara pripojenog društva dobiti dionica društva preuzimatelja u zamjenu za dionice koje ima u pripojenom društvu.²⁸ Osim navedenog, u ugovoru je potrebno navesti i ostale pojedinosti o prijenosu dionica društva preuzimatelja, vrijeme od kad te dionice daju prava sudjelovanja u dobiti društva te vrijeme od kad radnje pripojenog društva vrijede kao da su poduzete za račun društva preuzimatelja.²⁹ Određivanje vremena od kad radnje pripojenog društva vrijede kao da su poduzete za račun društva preuzimatelja je isključivo interne naravi. Ugovara se samo iz razloga kako bi se odlučilo o pravu dioničara na dividendu.³⁰ Za onu dobit koja je obračunata do ugovorenog datuma imati će pravo na dividendu samo dioničari pripojenog društva, a za dobit obračunatu nakon ugovorenog datuma imati će pravo na dividendu dioničari društva preuzimatelja u koje treba ubrojiti i prijašnje dioničare pripojenog društva koji su nakon pripajanja postali dioničarima društva preuzimatelja.³¹ Ovo vrijeme se određuje samo u pogledu navedenog pitanja, jer u svim ostalim pitanjima ono nije relevantno pošto provođenjem pripajanja dolazi do sveopćeg sljedništva.

²⁴ Zakon o trgovačkim društvima, NN br: 111/93, 34/99, 121/99, 52/00, 118/03, 107/07, 146/08, 137/09, 125/11, 152/11, 111/12, 68/13, 110/15, 40/19, 34/22, 114/22, 18/23; čl.518.

²⁵ Barbić, Jakša; op.cit. u bilj.4, str.1644.

²⁶ Petrović, Siniša; Ceronja, Petar; *Osnove prava društava*; Pravni fakultet, Zagreb, (2019.), str. 257.

²⁷ Bit će potrebno u slučaju da dioničari pripojenog društva nemaju dovoljan broj dionica da bi po omjeru zamjene dobili točan broj dionica društva preuzimatelja

²⁸ Barbić, Jakša; op.cit. u bilj.4, str. 1644.

²⁹ Zakon o trgovačkim društvima, NN br: 111/93, 34/99, 121/99, 52/00, 118/03, 107/07, 146/08, 137/09, 125/11, 152/11, 111/12, 68/13, 110/15, 40/19, 34/22, 114/22, 18/23; čl.513.st.2.t.5.,6.,7.

³⁰ Barbić, Jakša; op.cit. u bilj.4., str. 1646.

³¹ Ibid.

Zaključno, potrebno je definirati prava koja društvo preuzimatelj daje svakom dioničaru na temelju toga što postaje imateljem dionica tog društva te svaku posebnu pogodnost koja će biti dana nekom članu uprave, odnosno izvršnom direktoru ili članu nadzornog odnosno upravnog odbora društava koja sudjeluju u pripajanju.³² Prava koja se daju svakom dioničaru moraju se navesti u ugovoru samo u slučaju da među dioničarima postoje razlike u pogledu stečenih prava.³³ Naprimjer, ako neki od dioničara stječe povlaštene dionice to se mora navesti te se moraju obrazložiti razlozi za takvo postupanje.

Također, ako se nekom dioničaru daje neko posebno pravo, primjerice da imenuje članove nadzornog odnosno upravnog odbora, mora se navesti kome i zašto je to pravo dano. U slučaju da među dionicama nema ovakvih razlika, odnosno da sve dionice daju isto pravo, nema potrebe da se to navodi u ugovoru.³⁴ Posebne pogodnosti koje se daju članovima organa društava koje sudjeluju u pripajanju moraju se navesti u ugovoru kako bi svim dioničarima te informacije bile poznate.³⁵ Važno je da budu obaviješteni navedenom prilikom glasovanja u glavnoj skupštini o odobrenju ugovora.

4.2. UP STREAM MERGERS

Poseban slučaj pripajanja kod kojeg sve dionice društva koje se pripaja drži društvo preuzimatelj u praksi se naziva *up stream merger*. Ugovor o pripajanju kod ove posebne vrste pripajanja se u određenim aspektima razlikuje od uobičajenog ugovora. U ovom posebnom slučaju ugovor o pripajanju ne treba sadržavati sporazum o prijenosu imovine u zamjenu za dionice društva preuzimatelja te omjere zamjene dionica i visinu doplate u novcu.³⁶ Takva zakonska odredba je razumljiva jer nema potrebe da se ta pitanja uređuju, s obzirom na to da već sve dionice pripojenog društva pripadaju društvu preuzimatelju.³⁷ Također, u ovom slučaju nije potrebno sastaviti niti izvješće o pripajanju niti provesti reviziju pripajanja, niti je nadzorni odnosno upravni odbor dužan izvršiti provjeru pripajanja.³⁸

³² Zakon o trgovačkim društvima, NN br: 111/93, 34/99, 121/99, 52/00, 118/03, 107/07, 146/08, 137/09, 125/11, 152/11, 111/12, 68/13, 110/15, 40/19, 34/22, 114/22, 18/23; čl.514.st.2.t.8.,9.

³³ Barbić, Jakša; op.cit. u bilj.4, str. 1646.

³⁴ Barbić, Jakša; op.cit. u bilj.4, str. 1646.

³⁵ Ibid.

³⁶ Zakon o trgovačkim društvima, NN br: 111/93, 34/99, 121/99, 52/00, 118/03, 107/07, 146/08, 137/09, 125/11, 152/11, 111/12, 68/13, 110/15, 40/19, 34/22, 114/22, 18/23; čl.531.st.2.

³⁷ Barbić, Jakša; op.cit. u bilj.4, str. 1644.

³⁸ Zakon o trgovačkim društvima, NN br: 111/93, 34/99, 121/99, 52/00, 118/03, 107/07, 146/08, 137/09, 125/11, 152/11, 111/12, 68/13, 110/15, 40/19, 34/22, 114/22, 18/23; čl.531.st.2.

4.3. IZVJEŠĆE O PRIPAJANJU I REVIZIJA PRIPAJANJA

Sljedeći korak u postupku pripajanja je sastavljanje pisanog izvješća o pripajanju. Taj posao obavlja uprava odnosno izvršni direktori svakog dioničkog društva prije nego održe glavnu skupštinu. Izvješće o pripajanju uprava mora sastaviti opširno i u njemu pravno i gospodarski obrazložiti ugovor o pripajanju.³⁹

Naročito se mora obrazložiti omjer zamjene dionica i visine doplate u novcu kako bi dioničari imali jasnu predodžbu o zamjeni dionica koja će uslijediti.⁴⁰

Cilj pri sastavljanju izvješća nije samo formalno zadovoljiti zakonsku odredbu, nego uistinu pružiti dioničarima obrazloženje ugovora o pripajanju. Zbog toga nije poželjno u izvješću ponavljati odredbe ugovora, nego izložiti iz kojih razloga je u ugovoru uređeno pripajanje onako kako je to učinjeno.⁴¹ Zato se navodi u izvješću moraju potkrijepiti brojčanim iskazima, a dobro je i učiniti usporedbu o stanju društva prije pripajanja s onim koje se očekuje nakon što se pripajanje provede.⁴² Važan je dio izvješća onaj u kojem se navode i obrazlažu mjerila kojima je procijenjena imovina društava, jer upravo procjena imovine predstavlja osnovicu po kojoj se određuje omjer zamjene dionica.⁴³ ZTD predviđa i odredbu kojom se otklanja mogućnost da odluka kojom je glavna skupština pripojenog društva odobrila ugovor o pripajanju bude pobijana zbog toga što je omjer zamjene dionica prenisko odmjereno.⁴⁴ Iako je pravo na pobijanje odluke isključeno, ZTD u članku 532.st.2. ipak dozvoljava dioničarima pripojenog društva da postave zahtjev sudu za ispitivanje omjera zamjene dionica ako smatraju da je omjer dionica prenisko odmjereno. Zahtjev se može postaviti u roku od mjesec dana od dana kad se smatra da je objavljen upis pripajanja u sudski registar suda sjedišta društva preuzimatelja.⁴⁵ U slučaju da sud donese odluku da je omjer zamjene dionica zaista prenisko odmjereno, može odrediti da se na temelju zahtjeva doplate iznosi koji ne mogu prelaziti deseti dio ukupnog

³⁹ Zakon o trgovačkim društvima, NN br: 111/93, 34/99, 121/99, 52/00, 118/03, 107/07, 146/08, 137/09, 125/11, 152/11, 111/12, 68/13, 110/15, 40/19, 34/22, 114/22, 18/23; čl.514.st.1.

⁴⁰ Barbić, Jakša: op.cit. u bilj.4, str. 1646.

⁴¹ Ibid.

⁴² Ibid.; str. 1647.

⁴³ Ibid.

⁴⁴ Zakon o trgovačkim društvima, NN br: 111/93, 34/99, 121/99, 52/00, 118/03, 107/07, 146/08, 137/09, 125/11, 152/11, 111/12, 68/13, 110/15, 40/19, 34/22, 114/22, 18/23; čl.532.st.1.

⁴⁵ Zakon o trgovačkim društvima, NN br: 111/93, 34/99, 121/99, 52/00, 118/03, 107/07, 146/08, 137/09, 125/11, 152/11, 111/12, 68/13, 110/15, 40/19, 34/22, 114/22, 18/23; čl.532.st.2.

nominalnog iznosa danih dionica odnosno temeljnog kapitala koji otpada na dane dionice bez nominalnog iznosa.⁴⁶ Ova doplata može se odrediti samo onim dioničarima koji su postavili zahtjev pred sudom, a oni koji nisu ne mogu iz odluke suda izvoditi prava za doplatu.⁴⁷

Nadalje, ZTD predviđa i provođenje revizije pripajanja. Jedan ili više revizora pripajanja moraju za svako društvo koje sudjeluje u pripajanju pregledati ugovor o pripajanju.⁴⁸ O obavljenoj reviziji oni moraju izraditi pisano izvješće.⁴⁹ Izvješće se mora zaključiti izjavom o tome je li predloženi omjer zamjene dionica primjeren ili ne, jer upravo je to cilj provođenja revizije.⁵⁰ U slučaju da prema mišljenju revizora omjer zamjene dionica nije primjeren, ta okolnost ne utječe na valjanost odluke glavne skupštine o pripajanju.⁵¹ Naime, radi se samo o upozorenju dioničarima, no oni ga nisu dužni prihvatiti te slobodno glasuju o prijedlogu odluke da se odobri ugovor o pripajanju.

4.4. ODLUKE GLAVNIH SKUPŠTINA

Kako bi ugovor o pripajanju stekao valjanost, potrebno je da ga odobre glavne skupštine društava koja sudjeluju u pripajanju.⁵² Moguće je da glavne skupštine odlučuju i o nacrtu ugovora o pripajanju, prije nego što je ugovor sklopljen, pri čemu se zahtjeva da se taj nacrt kasnije ne podlaže promjenama.⁵³ Nacrt se tada ne može mijenjati jer su glavne skupštine sudjelovale u njegovom stvaranju pa nije racionalno da naknadno traže izmjene.

Ukoliko neka od glavnih skupština društava koje sudjeluju u pripajanju ne odobri ugovor, pripajanje se ne može provesti jer ugovor nije valjan.⁵⁴ ZTD predviđa jednu iznimku od ovog pravila u članku 531. gdje su propisana pravila o pripajanjima u posebnim slučajevima.

⁴⁶ Zakon o trgovačkim društvima, NN br: 111/93, 34/99, 121/99, 52/00, 118/03, 107/07, 146/08, 137/09, 125/11, 152/11, 111/12, 68/13, 110/15, 40/19, 34/22, 114/22, 18/23; čl.532.st.1.

⁴⁷ Zakon o trgovačkim društvima, NN br: 111/93, 34/99, 121/99, 52/00, 118/03, 107/07, 146/08, 137/09, 125/11, 152/11, 111/12, 68/13, 110/15, 40/19, 34/22, 114/22, 18/23; čl.532.st.2.

⁴⁸ Zakon o trgovačkim društvima, NN br: 111/93, 34/99, 121/99, 52/00, 118/03, 107/07, 146/08, 137/09, 125/11, 152/11, 111/12, 68/13, 110/15, 40/19, 34/22, 114/22, 18/23; čl.515.st.1.

⁴⁹ Zakon o trgovačkim društvima, NN br: 111/93, 34/99, 121/99, 52/00, 118/03, 107/07, 146/08, 137/09, 125/11, 152/11, 111/12, 68/13, 110/15, 40/19, 34/22, 114/22, 18/23; čl.514.st.3.

⁵⁰ Barbić, Jakša; op.cit. u bilj.4, str. 1649.

⁵¹ Ibid.; str. 1650.

⁵² Zakon o trgovačkim društvima, NN br: 111/93, 34/99, 121/99, 52/00, 118/03, 107/07, 146/08, 137/09, 125/11, 152/11, 111/12, 68/13, 110/15, 40/19, 34/22, 114/22, 18/23; čl.516.st.1.

⁵³ Ibid.

⁵⁴ Barbić, Jakša: op.cit. u bilj.4, str. 1650.

Radi se o slučaju kad društvo preuzimatelj drži dionice društva koje se pripaja na koje otpada najmanje devet desetina temeljnog kapitala tog društva.⁵⁵ U tom slučaju za pripajanje neće biti potrebno odobrenje glavne skupštine društva preuzimatelja.

Korak koji prethodi sazivanju glavne skupštine koja treba odlučiti o ugovoru o pripajanju je dostavljanje ugovora registarskom sudu.⁵⁶ Društvo mora objaviti da je ugovor predan u sudski registar, osim u slučaju ako će on čitavo vrijeme biti dostupan na internetskim stranicama društva.⁵⁷ Od tog trenutka započinje važan postupak koji prethodi odlučivanju glavnih skupština o ugovoru o pripajanju. Cilj tog postupka je da se osigura da članovi dioničkog društva koji će odlučivati o ugovoru o pripajanju budu u potpunosti obaviješteni o svim informacijama relevantnim za pripajanje. Bitno je da dioničari budu vrlo dobro obaviješteni prije nego odluče o ugovoru o pripajanju jer pripajanje ima veoma dalekosežne posljedice. Ako bi se povrijedila ova obveza za obaviještenošću, odluka glavne skupštine o prijedlogu da se odobri ugovor o pripajanju bila bi pobjorna, osim u slučaju da se odluka želi pobijati iz razloga što je omjer zamjene dionica prenisko odmjereno.⁵⁸ To je iz razloga što se prema članku 532. ZTD-a odluka glavne skupštine ne smije pobijati iz navedenog razloga. Postizanje zadovoljavajuće razine obaviještenosti dioničara o postupku pripajanja ostvaruje se u nekoliko koraka. Prvenstveno se u pozivu na glavnu skupštinu dioničare mora upozoriti na njihovo pravo uvida u ugovor o pripajanju, godišnja financijska izvješća i izvješća o stanju društava koje sudjeluju u pripajanju za posljednje tri godine, izvješća o pripajanju i izvješća o reviziji⁵⁹. Uprava odnosno izvršni direktori dužni su od trenutka sazivanja glavne skupštine navedenu dokumentaciju staviti na uvid dioničarima u poslovnim prostorijama društva.⁶⁰ Smatra se da bi se trebalo raditi o poslovnim prostorijama u sjedištu društva, jer ako bi se isprave izložile u poslovnim prostorijama društva koje su udaljene od sjedišta, moglo bi se smatrati kako je pravo dioničara na obaviještenost time otežano ili čak onemogućeno.⁶¹ Nadalje, pravo na obaviještenost dioničara ostvaruje se ne samo u vremenskom periodu od sazivanja do održavanja glavne skupštine, već i za vrijeme njenog održavanja. Zbog toga se svakom dioničaru mora za vrijeme održavanja glavne skupštine omogućiti uvid u ranije navedene isprave, a uprava odnosno izvršni direktori na početku saziva glavne skupštine moraju usmeno obrazložiti ugovor o pripajanju.⁶²

⁵⁵ Zakon o trgovačkim društvima, NN br: 111/93, 34/99, 121/99, 52/00, 118/03, 107/07, 146/08, 137/09, 125/11, 152/11, 111/12, 68/13, 110/15, 40/19, 34/22, 114/22, 18/23; čl.531.st.1.

⁵⁶ Ibid.; čl.517.st.1.

⁵⁷ Ibid.

⁵⁸ Barbić, Jakša: op.cit u bilj.4, str. 1651.

⁵⁹ Zakon o trgovačkim društvima, NN br: 111/93, 34/99, 121/99, 52/00, 118/03, 107/07, 146/08, 137/09, 125/11, 152/11, 111/12, 68/13, 110/15, 40/19, 34/22, 114/22, 18/23; čl.517.st.1.

⁶⁰ Zakon o trgovačkim društvima, NN br: 111/93, 34/99, 121/99, 52/00, 118/03, 107/07, 146/08, 137/09, 125/11, 152/11, 111/12, 68/13, 110/15, 40/19, 34/22, 114/22, 18/23; čl.517.st.2.

⁶¹ Barbić, Jakša: op.cit u bilj.4, str. 1652.

⁶² Ibid.; str. 1653.

4.5. POVEĆANJE TEMELJNOG KAPITALA DRUŠTVA PREUZIMATELJA

Pripajanje je u praksi često povezano s postupkom povećanja temeljnog kapitala društva preuzimatelja uz isključenje prava prvenstva upisa dionica njegovih dioničara.⁶³ Temeljni kapital se povećava jer društvo preuzimatelj treba nove dionice koje će dati dioničarima pripojenog društva u zamjenu za prijenos cjelokupne imovine.⁶⁴ ZTD u članku 519. propisuje pravila za povećanje temeljnog kapitala u slučaju kad se ono provodi samo zato da bi se provelo pripajanje.

U stavku (1) navedenog članka vidljivo je kako je postupak u tom slučaju znatno pojednostavljen u odnosu na povećanje temeljnog kapitala koje se provodi neovisno o postupku preuzimanja koje je propisano člancima 304.-312 ZTD-a. Iz navedenog članka proizlazi da se u ovom slučaju temeljni kapital može povećati čak i u slučaju da još nisu uplaćeni svi ulози, što je inače zabranjeno člankom 304.st.4. ZTD-a. Nadalje, u prijavi upisa odluke o povećanju temeljnog kapitala u sudski registar ne moraju se navesti ulози u dotadašnji temeljni kapital koji još nisu uplaćeni i obrazloženje zašto se ne može postići njihova uplata, što je suprotno odredbi članka 306.st.2. ZTD-a. Osim toga za provođenje ovog povećanje temeljnog kapitala se ne traži pisana izjava (upisnica) kojom se upisuju nove dionice. Također, isključuje se pravo prvenstva dioničara za upis novih dionica društva koje to društvo izdaje povećanjem temeljnog kapitala. Na prijavu za upis povećanja temeljnog kapitala se ne primjenjuju odredbe ZTD-a o najmanjoj uplati dionica prije upisa u sudski registar iz članka 179.st.3. o unošenju uloga u stvarima i pravima u cjelini prije upisa u sudski registar iz st.5. istog članka, o obveznom sadržaju prijave za upis iz članka 187.st.1. Te odredbe o sadržaju prijave u slučaju kad se društvo osniva ulaganjem ili preuzimanjem stvari i prava bez revizije osnivanja koje proizlaze iz članka 187.a. Također spomenutoj prijavi za upis ne mora se priložiti popis upisnika potpisan od strane uprave u kojem su navedene dionice svakog upisnika i na temelju toga učinjene uplate. Opravdanost pojednostavljenja ovog postupka proizlazi iz toga da se povećanje temeljnog kapitala provodi samo iz razloga kako bi društvo došlo do dionica koje mora dati dioničarima pripojenog društva u zamjenu za prijenos cjelokupne imovine pripojenog društva društvu preuzimatelju.

Izuzev tog što je u ovom specifičnom slučaju povećanje temeljnog kapitala pojednostavljeno, ZTD propisuje i određena ograničenja za njegovo provođenje u članku 520.

⁶³ Ibid.; str. 1654.

⁶⁴ Ibid.

Tako društvo preuzimatelj ne smije povećati temeljni kapital u svrhu provođenja pripajanja u mjeri u kojoj drži dionice društva koje se pripaja, društvo koje se pripaja drži vlastite dionice ili društvo koje se pripaja drži dionice društva preuzimatelja za koje nije u punom iznosu uplaćen iznos za koji su izdane, a koji se trebalo uplatiti.⁶⁵ Ovom odredbom spriječeno je da se temeljni kapital poveća, a da se u imovinu društva koja ga je povećala ne unesu odgovarajuće protuvrijednosti za učinjeno povećanje.⁶⁶ U slučaju da se provodi povećanje temeljnog kapitala radi pripajanja društava, pripajanje se može upisati u sudski registar tek nakon što se u taj registar upiše povećanje temeljnog kapitala.⁶⁷

4.6. UPIS PRIPAJANJA U SUDSKI REGISTAR

Posljednji korak u provođenju postupka pripajanja dioničkih društava je upis pripajanja u sudski registar. Podsjetimo se da je pripajanje društava pravni posao prijenosa imovine, kojim se bez provođenja postupka likvidacije prenosi cijela imovina jednog društva drugome društvu te kojim dioničari pripojenog društva postaju dioničari društva preuzimatelja. Upisom pripajanja u sudski registar proizvode se gore spomenuti pravni učinci pripajanja. Zato možemo reći da je učinak upisa u sudski registar u tom pogledu konstitutivan.⁶⁸ Prvenstveno, upisom pripajanja u sudski registar u kojem je upisano društvo preuzimatelj prestaju pripojena društva automatski te nije potrebno njihovo brisanje iz sudskog registra.⁶⁹ Također, u tom trenutku imovina pripojenog društva i sve njegove obveze prelaze na društvo preuzimatelja, a društvo preuzimatelj postaje sveopći pravni sljednik pripojenog društva te stupa u sve njegove pravne odnose.⁷⁰

Upis pripajanja također uklanja nedostatak ako ugovor o pripajanju nije sklopljen u obliku javnobilježničke isprave.⁷¹ Njima se uklanjaju i bilo kakvi nedostaci koji su mogli postojati u postupku pripajanja te oni od tog trenutka ne mogu utjecati na valjanost provedenog pripajanja.⁷²

ZTD u članku 522. propisuje postupak za upis pripajanja u registarski sud. Postupak upisa vrši se na način da se pripajanje prvenstveno upisuje u sudski registar u kojem je upisano pripojeno društvo, a tek onda u sudski registar u kojem je upisano društvo preuzimatelj.⁷³

⁶⁵ Zakon o trgovačkim društvima, NN br: 111/93, 34/99, 121/99, 52/00, 118/03, 107/07, 146/08, 137/09, 125/11, 152/11, 111/12, 68/13, 110/15, 40/19, 34/22, 114/22, 18/23; čl.520.st.1.

⁶⁶ Barbić, Jakša: op.cit u bilj.4, str. 1656.

⁶⁷ Zakon o trgovačkim društvima, NN br: 111/93, 34/99, 121/99, 52/00, 118/03, 107/07, 146/08, 137/09, 125/11, 152/11, 111/12, 68/13, 110/15, 40/19, 34/22, 114/22, 18/23; čl.522.st.1.

⁶⁸ Barbić, Jakša: op.cit u bilj.4, str. 1673.

⁶⁹ Zakon o trgovačkim društvima, NN br: 111/93, 34/99, 121/99, 52/00, 118/03, 107/07, 146/08, 137/09, 125/11, 152/11, 111/12, 68/13, 110/15, 40/19, 34/22, 114/22, 18/23; čl.522.st.4.

⁷⁰ Ibid.; čl.522.st.3.

⁷¹ Ibid.; čl.522.st.5.

⁷² Barbić, Jakša: op.cit. u bilj.4, str. 1667.

⁷³ Ibid.čl.522.st.1.

Zbog navedenog je potrebno da se uz upis u sudski registar pripojenog društva treba upisati i zabilježba da će pripajanje biti valjano tek kad se obavi upis u sudski registar društva preuzimatelja.⁷⁴

U samom postupku upisa veliku ulogu ima i povjerenik za primanje dionica i doplata u novcu. Imenuje ga uprava odnosno izvršni direktori pripojenog društva.⁷⁵ Njegova uloga je da olakša provođenje pripajanja i pruži sigurnost dioničarima pripojenog društva da će dobiti dionice u društvu preuzimatelju te eventualne doplate u novcu, ako im one pripadaju.⁷⁶

Zato svako pripojeno društvo mora imenovati povjerenika za primanje dionica koje se njegovim dioničarima moraju dati u zamjenu za njihove dionice u pripojenom društvu nakon provedenog pripajanja.⁷⁷ To može biti potpuno poslovno sposobna osoba koja je ovlaštena uzimati u pohranu vrijednosne papire.⁷⁸

Povjerenik je ovlašten za primanje isprava o dionicama ako ih je društvo izdalo.⁷⁹ Pohranjujući isprave o dionicama za vrijeme postupka pripajanja, povjerenik ostvaruje svoju temeljnu zadaću. Međutim, ako uzmemo u obzir odredbe Zakona o tržištu kapitala, vidljivo je da društva rijetko izdaju isprave o dionicama. To je iz razloga što se dionice koje se dodjeljuju u postupku pripajanja prema Zakonu o tržištu kapitala smatraju dionicama koje se daju javnom ponudom za koje nema obveze objave prospekta.⁸⁰ Prema članku 525.st.4.t.(3) ZTK-a takve dionice moraju biti vrijednosni papiri u nematerijaliziranom obliku. Kod dionica u nematerijaliziranom obliku ne možemo govoriti o izdavanju isprava o dionicama, jer se isprave u navedenom slučaju ne izdaju. Zato posjed isprava u ovom slučaju zamjenjuje upis dionica kao vrijednosnih papira na povjerenikovu računu nematerijaliziranih vrijednosnih papira u računalnom sustavu središnjeg depozitorije s time da ih on za dioničare ima u pohrani kao zastupnik.⁸¹ Stoga će povjerenik tamo otvoriti svoj račun s naznakom da je to s ciljem pohrane dionica za dioničare pojedinog društva.

⁷⁴ Barbić, Jakša: op.cit. u bilj.4, str. 1666.

⁷⁵ Ibid.; str. 1656.

⁷⁶ Ibid.

⁷⁷ Zakon o trgovačkim društvima, NN br: 111/93, 34/99, 121/99, 52/00, 118/03, 107/07, 146/08, 137/09, 125/11, 152/11, 111/12, 68/13, 110/15, 40/19, 34/22, 114/22, 18/23; čl.522.st.2.

⁷⁸ Ibid.; str. 1657.

⁷⁹ Ibid.; str. 1657.

⁸⁰ Ibid.; str.1658.

⁸¹ Zakon o tržištu kapitala NN 65/18, 17/20, 151/22; čl.528.st.4.

Nakon što se u sudski registar upiše pripajanje, dioničari će sami odlučiti hoće li dionice i dalje ostaviti dotadašnjem povjereniku na skrbništvo ili će zahtijevati da im ih one prenese upisom na njihove račune nematerijaliziranih vrijednosnih papira u računalnom sustavu središnjeg depozitorija.⁸² Povjerenik je ovlašten u ime i za račun dioničara primati i doplate u novcu i tim se novcem ne smije koristiti.⁸³

Temeljna obveza povjerenika je da registarskom sudu dađe izjavu da je u posjedu dionica te da je primio eventualne doplate, kako bi time omogućio upis pripajanja u sudski registar.⁸⁴

5. PREKOGRANIČNA PRIPAJANJA DIONIČKIH DRUŠTAVA

5.1. RAZLOZI ZA PROVOĐENJE PREKOGRANIČNIH PRIPAJANJA

Prekogranična pripajanja dioničkih društava postaju najizraženiji oblik internacionalizacije u devedesetim godinama, kako u Hrvatskoj tako i u svijetu. Globalizacija, nestajanje prepreka udaljenosti te slabljenje državnih granica doveli su do zemljopisne disperzije poslovnih aktivnosti.⁸⁵ Internacionalizacija poslovnih aktivnosti zbog toga postaje uvjet opstanka sve većeg broja kompanija, a trend se posebno javlja u djelatnostima kao što su telekomunikacije, bankarstvo, farmacija i dr.⁸⁶ Na svjetskoj sceni je vrijednost prekograničnih pripajanja i spajanja povećana za više od pet puta između 1990. i 1999., sa 153 milijarde USD na 792 milijarde USD.⁸⁷ I u Hrvatskoj je internacionalizacija poslovanja prepoznata kao važan preduvjet za razvoj gospodarske aktivnosti. Kompanije se odlučuju na prekogranična pripajanja i spajanja kako bi ostvarile ulazak na nova tržišta, proširile opseg proizvoda i usluga koje mogu ponuditi te pristupile novim kanalima dobavljača i distributera.

5.2. PRAVNI OKVIR ZA UREĐENJE PREKOGRANIČNIH PRIPAJANJA U RH

U Republici Hrvatskoj Zakonom o trgovačkim društvima omogućeno je pripajanje domaćih dioničkih društava s dioničkim društvima osnovanim prema pravu drugih europskih država. Takvo se pripajanje naziva prekograničnim pripajanjem. Pojam prekograničnog pripajanja u hrvatskom zakonodavstvu propisan je člankom 549.a st.1. ZTD-a.

⁸² Barbić, Jakša: op.cit. u bilj.4, str. 1657.

⁸³ Ibid.; 1658.

⁸⁴ Ibid.

⁸⁵ Lazibat, Tonći i dr.; *Međunarodna spajanja i akvizicije u hrvatskoj gospodarskoj praksi*; Ekonomski pregled: mjesečnik Hrvatskog društva ekonomista Zagreb 57, (2006.), str: 64.

⁸⁶ Ibid.

⁸⁷ Ibid: str. 65.

Propisano je da je prekogranično pripajanje ono pripajanje u kojem je barem jedno od društava koja sudjeluju u pripajanju valjano osnovano po pravu Republike Hrvatske, a barem jedno valjano osnovano po pravu druge države EU ili države koja je stranka ugovornica Ugovora o europskom ekonomskom prostoru.⁸⁸ Države ugovornice tog ugovora su sve države članice EU te Island, Lihtenštajn i Norveška.

Zakonski pravni okvir u Republici Hrvatskoj proizlazi iz europske pravne stečevine. To je vidljivo iz članka 2. ZTD-a koji sadrži odredbu o prijenosu propisa EU u hrvatski pravni sustav. Novelom ZTD-a iz 2007. godine RH je implementirala Direktivu 2006/56/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 26. listopada 2005. o prekograničnim spajanjima društava kapitala.⁸⁹ Odredbe članka kojim je Direktiva transponirana u hrvatsko zakonodavstvo primjenjuju se od stupanja Republike Hrvatske u Europsku Uniju.⁹⁰ To znači da je Direktiva 2006/56/EZ prenesena u hrvatsko zakonodavstvo 1. srpnja 2013., bez obzira na to što je novela ZTD-a donesena 6 godina ranije. Pravni okvir se potom promijenio 15. travnja 2019. Tada je Zakonom o izmjenama i dopunama ZTD-a⁹¹ u hrvatski pravni sustav prenesena Direktiva EU 2017/1132 Europskog parlamenta i Vijeća od 14. lipnja 2017. o određenim aspektima prava društava.⁹² Ta direktiva u Republici Hrvatskoj od 15. travnja 2019. pa sve do danas uređuje pitanja prekograničnih pripajanja

5.3. POVIJESNI RAZVOJ PRAVNOG OKVIRA

Unaprjeđenje pravnog okvira za prekogranična pripajanja ističe se kao jedan od triju elemenata za unaprjeđenje europskog prava društava i korporativnog upravljanja.⁹³ Ono se prvenstveno trebalo ostvariti donošenjem Direktive 2006/56/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 26. listopada 2005. o prekograničnim spajanjima društava kapitala. U preambuli Direktive stoji kako je vidljiva potreba za suradnjom i konsolidacijom društava kapitala iz različitih država članica, ali kako u pogledu prekograničnih pripajanja i dalje dolazi do brojnih zakonodavnih i administrativnih poteškoća.⁹⁴

⁸⁸ Zakon o trgovačkim društvima, NN br: 111/93, 34/99, 121/99, 52/00, 118/03, 107/07, 146/08, 137/09, 125/11, 152/11, 111/12, 68/13, 110/15, 40/19, 34/22, 114/22, 18/23; čl. 549.a.st.1.

⁸⁹ Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o trgovačkim društvima (NN, br.107/07); čl. 142.

⁹⁰ Ibid.; čl.174.

⁹¹ Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o trgovačkim društvima (NN, br. 40/19): čl. 2.

⁹² Direktiva (EU) 2017/1132 Europskog parlamenta i Vijeća od 14. lipnja 2017. o određenim aspektima prava društava (tekst značajan za EGP) (SL L 169, 30.6.2017.)

⁹³ Horak, Hana; op.cit. bilj.18, str. 2.

⁹⁴ Direktiva 2006/56/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 26. listopada 2005. o prekograničnim pripajanjima i spajanjima društava kapitala; Preambula t.l.

Stoga je cilj donošenja ove Direktive bio da se “olakša provođenje prekograničnog spajanja različitih tipova društava kapitala uređenih različitim zakonodavstvima država članica” kako stoji u t.1. Preambule.

Nekoliko mjeseci nakon što je donesena Direktiva 2006/56/EZ, Sud Europske unije⁹⁵ donio je važnu presudu u predmetu SEVIC Systems. Taj slučaj je od velike važnosti jer pokazuje da iako je Direktiva stupila na snagu, provođenje prekograničnih pripajanja nije znatno olakšano te i dalje proizvodi probleme u praksi. To proizlazi iz činjenice da Direktiva u mnogim odredbama upućuje na primjenu nacionalnih zakonodavstava kad uređuje prekogranična pripajanja. S obzirom da različita nacionalna zakonodavstva na različite načine uređuju pitanja pripajanja, ovakva nacionalna orijentacija Direktive može biti problematična.

U spomenutom predmetu se radilo o sljedećem: njemački sud Amtsgericht Neuwied odbio je upis pripajanja luksemburškog društva Security Vision Concept SA njemačkom društvu SEVIC System AG.⁹⁶ Razlog za odbijanje upisa bio je taj što je prema odredbama njemačkog zakona bilo dozvoljeno samo pripajanje društava koja imaju sjedište u Njemačkoj, dok prekogranično pripajanje nije bilo dozvoljeno. Zbog toga je njemačko društvo SEVIC System AG podiglo tužbu protiv odluke o odbijanju upisa pred sudom Landgericht Koblenz. Taj je sud prilikom odlučivanja o tužbi imao nedoumicu u interpretaciji članaka 43. i 48. Ugovora iz Nice o izmjenama Ugovora o Europskoj uniji. Smatrao je da pitanje može li se upis odbiti na temelju odredbe njemačkog Umwandlungsgesetz-a koja dopušta isključivo pripajanje domaćih društava ovisi o interpretaciji navedenih članaka.⁹⁷ Iz tog razloga postavlja prethodno pitanje Sudu EU o tome kako treba tumačiti navedene članke⁹⁸. Prethodno pitanje u ovom predmetu odnosilo se na to treba li navedene članke tumačiti na način da je zabrana upisa ovog prekograničnog pripajanja u sudski registar protivna slobodi poslovnog nastana ili ne.

Sloboda poslovnog nastana zajamčena je odredbom čl.49. Ugovora o funkcioniranju Europske unije te predstavlja jednu od četiri temeljne gospodarske slobode na tržištu EU.⁹⁹ Sud EU je u presudi zaključio kako sloboda poslovnog nastana obuhvaća sve mjere kojima se omogućuje i olakšava pristup u drugu državu članicu te obavljanje gospodarske djelatnosti u toj državi članici pod istim

⁹⁵ U nastavku: Sud EU

⁹⁶ Vidi više u: Presuda Sevic Systems AG, C-411/03, ECR I-10805

⁹⁷ Presuda Sevic Systems AG, C-411/03, ECR I-10805; Paragraf 9

⁹⁸ Sud EU je institucija Europske Unije čija je temeljna uloga da osigurava da se pravo EU jednako tumači i primjenjuje u svim državama članicama. Iz toga razloga Sud EU često donosi odluke o prethodnim pitanjima. Ako nacionalni sud ima poteškoća u tumačenju određenog zakonodavnog akta EU može zatražiti pojašnjenje od Suda EU putem prethodnog pitanja.

⁹⁹ Horak, Hana; Dumančić, Kosjenka; Šafranko, Zvonimir; *Sloboda poslovnog nastana trgovačkih društava u pravu Europske unije*; Ekonomski fakultet Zagreb (2013.); str.5

uvjetima kao i za nacionalna društva.¹⁰⁰ Stoga, prekogranično pripajanje predstavlja ostvarivanje slobode poslovnog nastana.¹⁰¹

Nedozvoljavanjem upisa prekograničnog pripajanja u sudski registar njemački bi sud prekršio odredbu Ugovora o funkcioniranju Europske Unije kojom se zahtjeva sloboda poslovnog nastana.

Iz analize navedene presude možemo zaključiti kako je Direktiva trebala olakšati prekogranična pripajanja, ali taj cilj nije bilo moguće u potpunosti ostvariti zbog njene nacionalne orijentacije

5.4. NACIONALNA ORIJENTACIJA DIREKTIVE 2006/56/EZ

Zaključujemo kako je temeljni problem u primjeni Direktive proizlazio je iz toga što je “nacionalno orijentirana”. To znači da u nedostatku posebnih pravila Direktiva upućuje na primjenu nacionalnih zakonodavstava država čija dionička društva sudjeluju u pripajanju.¹⁰² Takav koncept je predstavljao problem jer različita nacionalna zakonodavstva različito uređuju pravo društava. Stoga, kada dolazi do prekograničnog pripajanja između dvaju ili više društava, često dolazi i do sukoba pravnih pravila kojima je to pripajanje uređeno.

Primjerice, u čl.4.st.1.t.(b) Direktive propisano je da su “prekogranična spajanja moguća samo između tipova društava koja se spajaju u skladu s nacionalnim pravom država članica u kojima se ona nalaze”. Ovaj članak treba tumačiti u skladu s odredbom t.3. Preambule Direktive u kojoj stoji da “svako društvo koje sudjeluje u prekograničnom pripajanju i svaka treća strana koja sudjeluje u tom postupku i nadalje podliježu odredbama i službenim postupcima nacionalnog prava koje se primjenjuje u slučaju nacionalnog spajanja.” Iz toga proizlazi da svako dioničko društvo mora udovoljavati dvostrukim zahtjevima dopustivosti pripajanja - onima koji proizlaze iz vlastitog prava te onima koji proizlaze iz prava države po kojoj je osnovano društvo s kojim se vrši postupak pripajanja.¹⁰³

5.5. PRIMJERI PROBLEMA U PRIMJENI DIREKTIVE

¹⁰⁰ Ibid: str. 26.

¹⁰¹ Presuda Sevic Systems AG, C-411/03, ECR I-10805; Paragraf 19

¹⁰² Direktiva 2006/56/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 26. listopada 2005. o prekograničnim pripajanjima i spajanjima društava kapitala; Preambula t.3.

¹⁰³ Horak, Hana; op. cit. u bilj.18, str. 5.

U odredbama članaka 10. i 11. vidljivo je kako Direktiva harmonizira samo tehnička pravila koja se odnose na provođenje postupka pripajanja, dok pitanja ocjene zakonitosti postupka prepušta na uređenje nacionalnim zakonodavstvima. Iz tog proizlazi da harmonizacija pravnih pravila na razini EU nije u potpunosti postignuta, što znači da cilj Direktive nije bio ostvaren.

Navedeni članci 10. i 11. odnose se na nadzor zakonitosti, odnosno “pravovaljanosti”, kako se to naziva u Direktivi. Odredbe predstavljaju pravila koja upućuju na nacionalna prava kao mjerodavna za ocjenu zakonitosti prekograničnog pripajanja.

U prekograničnom pripajanju sudjeluju dva ili više dioničkih društava osnovana prema različitim nacionalnim pravima. Zato se može zaključiti kako je sam postupak prekograničnog pripajanja pravno rascijepan na barem dva nacionalna prava društava.¹⁰⁴

U prvom dijelu rada objašnjeno je kako hrvatski zakonodavac uređuje postupak pripajanja dioničkih društava u formalnom smislu. Svi ti formalni zahtjevi koje sadrži ZTD u člancima 513.-522. moraju biti zadovoljeni kako bi pripajanje bilo provedeno. Ako govorimo o pripajanju dioničkih društava unutar Republike Hrvatske, onda su zakonski zahtjevi za provođenje tog postupka pripajanja jednaki za sva društva koja sudjeluju u pripajanju. Međutim, ako govorimo o prekograničnom pripajanju, zakonski zahtjevi se u tom dijelu postupka mogu razlikovati s obzirom na to da dolazi do pripajanja dioničkih društava koja nisu osnovana prema istom pravu. Na primjer, ako dolazi do pripajanja između njemačkog društva X i luksemburškog društva Y, moguće je da će njemački i luksemburški zakon na različite načine uređivati formalne zahtjeve koji predvide završetku postupak pripajanja. Iz tog razloga je Direktivom 2006/56/EZ predviđeno da određeno nadležno tijelo ispita je li postupak pripajanja proveden sukladno s odredbama nacionalnog prava za svako pojedino dioničko društvo koje sudjeluje u pripajanju.

U članku 10.st.1. Direktive propisano je da u pogledu onog dijela postupka koji se tiče svakog pojedinog dioničkog društva koje sudjeluje u postupku svaka država članica odredit će nadležan sud, javnog bilježnika ili neko drugo nadležno tijelo koje će ispitati zakonitost tog postupka prema nacionalnom pravu.¹⁰⁵ Nadležno tijelo će potom izdati ispravu kojom potvrđuje da su sve formalnosti koje predvide pripajanju izvršene u skladu sa zakonom.¹⁰⁶

Drugi dio postupka odnosi se na okončanje prekograničnog pripajanja. Direktiva i za ovaj dio postupka propisuje nadzor koji vrši nadležno tijelo. Svaka država članica imenovat će sud, javnog

¹⁰⁴ Horak, Hana; op. cit. u bilj.18, str. 6.

¹⁰⁵ Direktiva 2006/56/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 26. listopada 2005. O prekograničnim pripajanjima i spajanjima društava kapitala; čl.10.st.1.

¹⁰⁶ Ibid; čl.10.st.2.

bilježnika ili neko drugo nadležno tijelo ovlašteno za nadzor zakonitosti tog dijela postupka pripajanja.¹⁰⁷

Nadležno tijelo mora osigurati da društva koja se spajaju odobre zajednički prijedlog uvjeta prekograničnog spajanja.¹⁰⁸ Problem koji može proizaći iz ovakvog uređenja je u tome što Direktiva nije jasno propisala treba li nadležno tijelo provjeriti zakonitost postupka samo u odnosu na dioničko društvo koje pripada pod njegovu nadležnost ili u odnosu na sva dionička društva koja sudjeluju u postupku pripajanja.¹⁰⁹ U slučaju da nadležno tijelo provjeru mora vršiti u odnosu na sva dionička društva, to bi značilo da mora provjeru vršiti u odnosu na strano zakonodavstvo koje ne poznaje. Takva odredba mogla bi uzrokovati odbojnost prema pokretanju postupka prekograničnog pripajanja i demotivirati uprave dioničkih društava da se upuste u taj postupak.

Iz svega navedenog možemo zaključiti da Direktiva harmonizira tehnička pravila što je vidljivo u člancima 5., 6., 7., 8., 9. Tim člancima detaljno su uređena tehnička pitanja koja se odnose na sastavljanje zajedničkog prijedloga uvjeta prekograničnog spajanja, objavljivanja tog prijedloga, sastavljanja izvješća upravljačkog tijela te izvješća neovisnog stručnjaka. S obzirom na to da su ta pitanja direktno uređena Direktivom, jednaka su za sve države članice i tako se postiže harmonizacija. S druge strane, u pogledu pitanja ocjene zakonitosti i dopustivosti postupka pripajanja Direktiva upućuje na nacionalna zakonodavstva što dovodi do razlike u postupanjima između različitih država članica. To zaključno dovodi do poskupljenja troškova postupka pripajanja i otežava provedbu postupka pripajanja.¹¹⁰

5.6. NOVA DIREKTIVA 2017/1132

Direktiva 2017/1132 Europskog parlamenta i Vijeća od 14. lipnja 2017. o određenim aspektima prava društava zamijenila je Direktivu 2006/56/EZ i u hrvatsko zakonodavstvo je prenesena novelom ZTD-a iz 2019. Ovaj je akt naknadno izmijenjen i trenutno je na snazi Pročišćeni tekst od 12.08.2022. U odnosu na prijašnju, nova Direktiva je sadržajno opširnija.

Kako proizlazi iz samog naziva Direktive, ona ne uređuje isključivo materiju prekograničnih pripajanja dioničkih društava nego i razna druga pitanja koja se odnose na materiju prava društava.

¹⁰⁷ Ibid; čl.11.st.1.

¹⁰⁸ Ibid.

¹⁰⁹ Horak, Hana; op. cit u bilj.18, str. 6.

¹¹⁰ Ibid.; str. 8.

Do stupanja ove Direktive na snagu su pitanja vezana uz materiju prava društava bila uređena raznim različitim Direktivama koje su tijekom vremena nekoliko puta bile izmijenjene u značajnim opsezima.¹¹¹ Radi jasnoće i racionalnosti bilo je potrebno da se te direktive kodificiraju.¹¹²

Poglavlje II. glave II. nosi naslov “Prekogranična spajanja društava kapitala” i posvećeno je isključivo uređenju prekograničnih pripajanja. Potrebno je napomenuti da je u prijevodu s engleskog jezika na hrvatski u novoj Direktivi upotrijebljen termin “spajanje” dioničkih društava. U izvornom tekstu na engleskom jeziku ovo poglavlje nosi naziv “Cross-boarder mergers of limited liability companies”. S obzirom na to da hrvatski zakonodavac pojmove spajanja i pripajanja razlikuje sadržajno, važno je znati da se ono što je propisano Poglavljem II. glave II. Direktive odnosi i na pripajanje i spajanje. Pojam *merger* obuhvaća obje statusne promjene.

5.7. IZMJENE U NOVOJ DIREKTIVI 2017/1132

Uspoređujući članke Direktive 2006/56/EZ i Direktive 2017/1132 ispravno je primijetiti kako u novoj Direktivi nisu učinjene značajne izmjene. Započevši s prvom odredbom Poglavlja II. Glave II. možemo uočiti da je područje primjene direktive ostalo neizmijenjeno. Direktiva se primjenjuje na prekogranična pripajanja dioničkih društava, a definicija koja je ponuđena u članku 118. za takvo pripajanje istovjetna je definiciji iz članka 1. prijašnje direktive. Ni ostale osnovne definicije pojmova “društvo kapitala” te “spajanje” u članku 119. Nove direktive nisu izmijenjene u odnosu na prijašnji članak 2.

Niti članak 4. prijašnje direktive, koji je ranije istaknut u ovom radu zbog toga što se uvelike oslanja na nacionalna zakonodavstva dotičnih država članica, nije izmijenjen. Sadržaj tog članka je pretočen u članak 121. nove direktive. To upućuje da problem nacionalne orijentacije direktive nije ispravljen donošenjem nove. Članci 5.,6.,7.,8. i 9. Prijašnje direktive koji se odnose na formalna pravila provođenja postupka prekograničnog pripajanja također nisu izmijenjeni. Ti članci niti u prijašnjem izdanju direktive nisu predstavljali problem jer u njima nema naznaka nacionalne orijentacije.

Direktivom su kroz te članke detaljno propisani svi koraci i formalni uvjeti za uspješno provođenje postupka prekograničnog pripajanja. U tim se člancima Direktiva niti jednom ne poziva na nacionalna zakonodavstva.

¹¹¹ Direktiva 2017/1132 Europskog parlamenta i Vijeća od 14. Lipnja 2017. O određenim aspektima prava društava: Preambula, t.1.

¹¹² Ibid.

Iz tog proizlazi da se ta pravila jednako primjenjuju u svim državama članicama i nisu pod utjecajem razlika nacionalnih prava. Takvim pristupom postignuta je harmonizacija po pitanju tehničkih pravila Direktive.

Nažalost, niti članci 10. i 11. prijašnje direktive koji se odnose na nadzor zakonitosti postupka prekograničnog pripajanja nisu izmijenjeni. Zato prethodno spomenuti problemi njihove nacionalne orijentacije ostaju i dalje. Jedina promjena koja je vrijedna spomena odnosi se na naziv članka 11., koji je u revidiranoj verziji numeriran brojem 128. Naziv članka u novoj direktivi je “Nadzor zakonitosti prekograničnog spajanja” dok je u prijašnjoj direktivi on nosio naziv “Nadzor pravovaljanosti prekograničnog spajanja”. Iako se radi isključivo o jezičnoj razlici ona je svejedno pozitivna jer novi naziv pruža mnogo bolje objašnjenje sadržaja dotičnog članka.

Postavlja se pitanje je li uopće moguće postići potpunu harmonizaciju u ovom pogledu. Naime, dio-nička društva su tvorevine nacionalnih prava i iz tog proizlazi da je razumno da svako nacionalno pravo samostalno određuje pravila koja se odnose na te nacionalne tvorevine. Direktiva 2017/1132 dopušta da se u prekograničnim pripajanjima primjenjuje više različitih nacionalnih prava. S obzirom da se pravila tih nacionalnih prava često razlikuju, dolazi do njihovog sukoba i pojave proturječnosti. Sama Direktiva ne propisuje rješenja u slučaju da se proturječnosti pojave.¹¹³ Rješenje za probleme koji proizlaze iz tih proturječnosti treba pronaći u izravnoj primjeni odredaba primarnog prava EU¹¹⁴ o slobodi poslovnog nastana i smisljenoj primjeni mišljenja Suda EU iznesenih u predmetima vezanim za ovu materiju.¹¹⁵

¹¹³ Horak, Hana; op.cit.u bilj.18, str.12.

¹¹⁴ konkretno se misli na Ugovor o funkcioniranju Europske Unije u kontekstu presude Sevic Systems AG

¹¹⁵ Horak, Hana: op.cit. u bilj. 18,str.12.

6. ZAKLJUČAK

Dionička društva se sve češće odlučuju na provođenje pripajanja jer ta statusna promjena može imati vrlo pozitivne gospodatske učinke. Osim što je Zakonom o trgovačkim društvima dozvoljeno provođenje domaćih pripajanja, također se dozvoljava i provođenje prekograničnih pripajanja. Iz tog je razloga u hrvatsko zakonodavstvo implementirana Direktiva donesena na razini Europske Unije. Riječ je o Direktivi 2017/1132 Europskog parlamenta i Vijeća od 14. lipnja 2017. o određenim aspektima prava društava, koja osim pitanja prekograničnog pripajanja, uređuje i niz drugih pitanja koja se odnose na materiju prava društava. Nažalost, u pogledu materije prekograničnih pripajanja dioničkih društava, Direktiva ima određene nedostatke. Najveći problem predstavlja to što se u nedostatku posebnih pravila Direktiva često poziva na nacionalna zakonodavstva. Takva nacionalna orijentacija dovodi do problema u primjeni Direktive jer različita nacionalna zakonodavstva različito uređuju pitanja prava društva što rezultira konfuzijom. Spomenuta Direktiva je novijeg datuma i u hrvatsko zakonodavstvo je implementirana 2019. Njenim donošenjem trebali su biti ispravljani nedostaci prijašnje Direktive 2006/56/EZ. No, uspoređujući te dvije direktive može se zaključiti kako nedostaci nisu uklonjeni. Iako je došlo do izmjena u pojedinim člancima, osnovni problem nacionalne orijentacije i dalje je ostao prisutan. Prekogranična pripajanja mogu imati iznimno povoljan gospodarski učinak pa nije poželjno da nacionalna orijentacija Direktive djeluje odbojno dioničkim društvima i smanjuje njihovu motivaciju za provođenjem takvih pripajanja. S obzirom da je potpunu harmonizaciju ovog područja vrlo teško provesti, naglašava se kako veliku važnost imaju nacionalni suci, odvjetnici i korporativni pravници koji problem pod-harmonizacije mogu riješiti izravnom primjenom odredaba primarnog prava EU i dobrim poznavanjem prakse Suda EU.¹¹⁶

¹¹⁶ Horak, Hana: op.cit. u bilj. 18, str.13.

7. POPIS LITERATURE

KNJIGE

1. Barbić, Jakša: *Pravo društava, Knjiga druga, Društva kapitala, Svezak 1., Dioničko društvo*. Sedmo izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Zagreb: Organizator (2020.)
2. Petrović, Siniša; Ceronja, Petar; *Osnove prava društava*; Pravni fakultet, Zagreb, (2019.)

ČLANCI

1. Horak, Hana i dr.: *Neusklađenost prava pripajanja i spajanja na unutarnjem tržištu EU kao prepreka slobodi poslovnog nastana*, Zagreb, (2015.)
2. Horak, Hana; Dumančić, Kosjenka; Šafranko, Zvonimir; *Sloboda poslovnog nastana trgovačkih društava u pravu Europske unije*; Ekonomski fakultet Zagreb, (2013.)
3. Lazibat, Tonći i dr.; *Međunarodna spajanja i akvizicije u hrvatskoj gospodarskoj praksi*; Ekonomski pregled: mjesečnik Hrvatskog društva ekonomista Zagreb 57, (2006.)
4. Škuflić, Lorena, Šokčević, Sandra: *Učinci preuzimanja poduzeća u hrvatskom gospodarstvu, Knowledge based sustainable economic development*, Beograd: Association of Economists and Managers of the Balkans - UdEkoM Balkan, (2016.)

SUDSKA PRAKSA

1. Presuda SEVIC System AG, C-411/03, ECR I-10805

ZAKONSKI PROPISI

1. Zakon o trgovačkim društvima, NN br: 111/93, 34/99, 121/99, 52/00, 107/07, 146/08, 137/09, 125/11, 152/11, 111/12, 68/13, 110/15, 40/19, 34/22, 114/22, 18/23
2. Zakon o tržištu kapitala, NN 65/18, 17/20, 83/21, 151/22
3. Zakon o preuzimanju dioničkih društava, NN 109/07, 36/09, 108/12, 90/13, 99/13, 148/13
4. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o trgovačkim društvima, NN br: 107/07
5. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o trgovačkim društvima, NN br: 40/19
6. Direktiva 2006/56/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 26. listopada 2005. o prekograničnim pripajanjima i spajanjima društava kapitala;
7. Direktiva 2017/1132 Europskog parlamenta i Vijeća od 14. lipnja 2017. o određenim aspektima prava društava